

1 KERHONOHJAAJAN EVÄSREPPU

Kirkollisen lapsi- ja nuorisotyön pohjana voidaan pitää lähetyskäskyä:

*"Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni: kasta-
kaa heitä Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen ja opettakaa heitä
noudattamaan kaikkea, mitä minä olen käskenyt teidän noudattaa. Ja
katso, minä olen teidän kanssanne kaikki päivät maailman loppuun
asti." (Matt. 28:19-20).*

Kerhotoiminta on osa lähetystyötä. Sitä voidaan kutsua sisälähetykseksi, jonka tarkoituksena on välittää tietoa kristinuskosta ja syventää kerholaisten ortodoksista identiteettiä.

1.1 Kerhotoiminta yleensä

Erilaisia kerhoja on ollut ortodoksisen kirkon piirissä vuosikymmeniä. Ortodoksisien nuorten liiton opintokerhot paikkasivat ja täydensivät 1940- ja 50-luvuilla uskonnonopetusta ja keräsivät suosittuihin kerhoiltoihinsa kaiken ikäisiä ortodokseja. Vähitellen kerhot muuttuivat lapsille suunnatuiksi Sinapinsiemenkerhoiksi, jotka ovat jatkaneet monitoimisina lasten ja nuorten kerhoina näihin päiviin saakka; jotkut jopa vanhalla Sinapinsiemenkerho -nimellä.

Sinapinsiemenkerhojen nimi juontaa juurensa seuraavasta Raamatun vertauksesta:

"Vielä Jeesus sanoi: "Mihin vertaisimme Jumalan valtakuntaa? Millä vertauksella kuvaisimme sitä? Se on kuin sinapinsiemen. Kun sinapinsiemen kylvetään maahan, se on pienin kaikista maailman siemenistä, mutta sen taimi nousee maasta ja kasvaa kaikista puutarhan kasveista suurimmaksi. Se tekee niin suuria oksia, että taivaan linnut voivat pesiä sen varjossa." (Mark. 4:30-32).

1.2 Kerhonoahjaaja

Kerhonoahjaajina toimii usein hyvinkin nuoria henkilöitä, joilla itsellään on mo-

nen vuoden kokemus kerholaisena olemisesta ja jotka ovat omista kerhokokemuksistaan saaneet innostuksen ryhtyä ohjaamaan kerhoa. Innostuksen lisäksi on hyvä hankkia lisätietoja kerhonohjaamiseen liittyvistä asioista monista eri lähteistä. Kerhonohjaajakurssille kannattaa osallistua, varsinkin jos se on ortodoksisen seurakunnan tai Ortodoksisten nuorten liiton järjestämä. Myös muiden järjestöjen kursseilta saa hyödyllisiä vinkkejä kerhon ohjaamiseen. Monista harrastuksista, kuten musiikista, teatterista, urheilusta ja kuvataiteesta, on hyötyä kerhonohjaustyössä.

Alaikäinen henkilö voi olla kerhonohjaajana, mutta varsinaisen vastuuhenkilön on oltava täysi-ikäinen. Toisissa seurakunnissa se voi olla nuorisotyönohjaaja tai kanttori, useimmissa joku seurakunnan papeista. Kerhotoiminnan on oltava aina tavoitteellista sekä hyvin suunniteltua ja ohjattua. Seurakunnan nuorisotyötoimikunta on luonteva taho olemaan mukana kerhotoiminnan suunnittelussa, miksei ohjaamisessakin, mutta ainakin hyväksymässä tehtyjä suunnitelmia ja arvioimassa tavoitteiden toteutumista.

1.3 Kerhotoiminta käytännössä

Kerhotoiminta tarvitsee paitsi ohjaajan ja toimintasuunnitelman myös kerholaiset ja kerhotilan. Kerholaisien mukaan saaminen vaatii tiedottamista. Kannattaa käyttää mahdollisimman monia erilaisia tiedotuskanavia, jotta tieto saavuttaisi kohderyhmän. Uskonnonopettajat ovat kullannarvoisia tiedonvälittäjiä, kohtaavathan he lähes kaikki ortodoksilapset ja nuoret kouluissa.

Toimintasuunnitelma on kerhon ”lukujärjestys”. Se kertoo ohjaajalle ja kerholaisille mitä aihetta milläkin kerhokerralla käsitellään. Ohjaajalle se on välttämätön apu suunnittelussa ja tarvittavien materiaalien hankinnassa.

Kerhotilan on oltava turvallinen ja mielellään monipuolisen työskentelyn mahdollistava. Vähimmäisvaatimuksena voisi pitää tukevaa pöytää, tuoleja ja vesipistettä sekä välittömässä läheisyydessä olevaa vessaa. Kaappi askartelutarvikkeille, hartauskirjoille ja muille tarvittaville välineille olisi suotava. Kerhotilassa pitäisi olla ikoni ja tuohuksia, paitsi jos toimitaan ulkopuoliselta vuokratussa tilassa. Siinä tapauksessa ohjaaja tuo mukanaan kevyen, helposti kuljetettavan ikonin ja tuohuksen sekä

hartauskirjat ja mahdollisesti muutkin tarvikkeet.

Kerhon peruselementit:

- kerhotila, ohjaaja ja kerholaiset
- kerhotilassa pöytä ja tuolit
- kerholla on toimintasuunnitelma
- kerhossa on ikoni, tuohuksia ja hartauskirjoja

2 SYYSKAUSI

Kerhokausi on luontevaa aloittaa syksyllä, jolloin myös ortodoksinen kirkkovoosi alkaa. Kerhovuoden suunnittelu on hyvä tehdä ortodoksisen kirkkovuoden teemoja seurailleen. Kirkkokalenteri on kerhonohjaajalle lähes välttämätön työkalu toimintavuoden suunnittelun apuna.

Seuraavassa on lueteltu joitakin kirkkokalenterista löytyviä juhlapäiviä, jotka on hyvä ottaa huomioon kerhon ohjelmassa. Mainittujen lisäksi kannattaa huomioida oman paikkakunnan pyhäkköjen vuosipäivät.

Kirkkovuoden alkamispäivä 1.9. on myös ekumeenisen patriarkan siunaama päivä luonnon puolesta. Syyskuun muita merkittäviä päivämääriä ovat Jumalansynnyttäjän Neitseeseen Marian syntymä 8.9. sekä Kunniallisen ja eläväksitekevän ristin ylentäminen 14.9.

Lokakuun 1. päivänä vietetään Jumalansynnyttäjän suojeleksen juhlaa (Pokrova). Muita pienempiä juhlapäiviä lokakuussa ovat mm. Apostoli Tuomaan päivä 6.10., apostoli ja evankelista Luukkaan päivä 18.10. sekä apostoli Jaakobin, Herran veljen päivä 23.10. Lokakuussa on lisäksi monia Jumalansynnyttäjän juhlapäiviä erilaisten Jumalansynnyttäjä-aiheisten ikonien kunniaksi.

Marraskuun 1. lauantaina vietetään Karjalan pyhittäjäisien ja valistajien yhteistä juhlaa ja 8.11. Ylienkeleiden Mikaelin, Gabrielin, Rafaelin ja muiden ruumiittomien voimien päivää. Pyhän Johannes Krysostomoksen, Konstantinopolin arkkipiispan muistopäivä on 13.11., ja apostoli Matteuksen päivä 16.11. Marraskuun suuri juhla on 21.11. Jumalansynnyttäjän Neitseeseen Marian tempe-

liinkäyminen.

Joulukuun juhlista nousevat keskeisiksi Pyhän Nikolaos Ihmeidentekijän päivä 6.12. sekä Herramme Jeesuksen Kristuksen syntymän juhla 25.12.

2.1 Kerhotoiminnan aloittaminen

Ensimmäisellä kerhokerralla tavataan kerholaisten vanhempia ja otetaan ylös kerholaisten henkilötiedot sekä huoltajien yhteystiedot. Myös kerholaisten mahdolliset allergiat, vammat tai sairaudet on oltava ohjaajan tiedossa. Edellä mainittujen tietojen suhteen on ohjaaja vaitiolovelvollinen; näitä tietoja ei saa antaa muiden tietoon. Vanhempien kanssa selvitetään, tullaanko kerholaista hakemaan kerhon päätyttyä vai kulkeeko hän yksin tai ystävänsä kanssa kotimatkan. Vanhemmille annetaan kerhotiedote, jossa on mainittu kerhon koontumisajat ja -paikat sekä ohjaajien yhteystiedot. Myös taustayhteisön eli seurakunnan yhteystiedot on mainittava tiedotteessa.

Kun osallistujien tiedot on selvitetty, voidaan kerhoilta aloittaa alkuhartaudella kuten jatkossakin. Kerhoilta puolestaan päättyy loppuhartauteen. Hartauksien ohjeet ovat liitteessä 1.

Kerholaisille voidaan jakaa jo ensimmäisellä kerhokerralla tyhjät vihkot, joista jokainen saa ohjaajan avulla rakentaa kerhovuoden aikana oman ortodoksisen juhlakalenterinsa. Ohjaaja voi säilyttää vihkoja ja jakaa ne aina tarvittaessa. Näin kaikille kerholaisille muodostuu jo kerhokauden alussa käsitys siitä, että ortodoksinen kerho seuraa ohjelmassaan kirkkovuoden kulkua.

2.2 Askartelusta ja tarvikkeista

Monitoimisen lastenkerhon ohjelmaan on yleensä liitetty leikkiä, laulua, piirtämistä ja askartelua. Kaikki edellä mainitut ovatkin omiaan lisäämään kerhon elävyyttä ja luovuutta. Mikään tekeminen kerhossa ei saa olla merkityksetöntä ajan täyttämistä vaan sen tulee olla osana toimintasuunnitelmaa ja siten tuettava kerhossa käsiteltäviä aiheita.

Askarteluun ja muuhun kuvataiteelliseen toimintaan kannattaa hankkia hyvä-

laatuiset välineet. On järkevämpää hankkia laadukkaita värejä ja papereita. Tekemisen ilo voi loppua lyhyeen, jos kynät suttaavat ja väri ei tartu huonoon paperiin. Myös hieman kalliimmat sakset ja liimat tuottavat paremman lopputuloksen ja kestävät pidempään kuin halvimmat myynnissä olevat. Hyvän perusvälineistön kanssa on suositeltavaa käyttää kierrätysmateriaaleja aina kun mahdollista.

Askartelumalleja on helposti saatavilla kirjoista ja lehdistä sekä Internetistä. Jos kerhossa on tarkoitus tehdä jokin tietty askartelumalli, on ohjaajan aina tehtävä itse ennen kerhoiltaa mallikappale. Tällä tavalla ohjaaja varmistaa, että malli on varmasti toimiva omien kerholaisten toteutettavaksi. Aina ei ole mielekästä antaa kerholaisille valmista askartelumallia. Joskus on parempi antaa kaikkien käyttää luovuuttaan tietyn aiheen työstämiseen tuotokseksi.

Jos kerhossa on kirjoja, leluja tai soittimia, pätee niihin samat asiat kuin askarteluvälineisiin; laatu on määrää tärkeämpi. Valitettavasti hyvälaatuinen useimmiten maksaa enemmän kuin huonompi vaihtoehto.

Kun kerhon välineistön hankkimiseen on uhrattu aikaa ja rahaa, on niistä myös pidettävä hyvää huolta. Kerholaiset opastetaan välineiden oikeaan käyttöön, puhdistamiseen ja säilyttämiseen. Näin opitaan pitämään huolta yhteisistä tarvikkeista ja niistä on iloa pitempään.

3 KIRKKOPEDAGOGIIKKA

Kirkkopedagogiikka on melko uusi ja kokonaisvaltainen tapa tutustua kotikirkkoon. Tämän alun perin Saksasta lähtöisin olevan menetelmän keskeisiä periaatteita ovat vuorovaikutteinen viestintä, aika ja kiireettömyys sekä hengellinen ulottuvuus. Tällä tarkoitetaan sitä, että kirkko on aina pyhä paikka, vaikka siellä ei olisikaan menossa jumalanpalvelusta. Kirkkopedagoginen tutustumiskäynti kotikirkossa antaa kerholaisille mahdollisuuden olla mukana kokijana, ei ulkopuolisena kuuntelijana ja tämä tekee vierailusta mielessä säilyvän elämyksen.

Kirkkopedagogiikalla tarkoitetaan menetelmää, jossa kirkkorakennukseen tu-

tustutaan kokonaisvaltaisesti kaikin aistein. Erilaisia malleja voidaan soveltaa ryhmästä ja käsiteltävästä aiheesta riippuen. Ohjaajan on valmistauduttava huolella kirkkopedagogiseen tutustumiskäyntiin ja pyydettävä tarvittaessa apua seurakunnan muilta työntekijöiltä. Kirkkovuoden alku sopii hyvin tutustumiskäynnin ajankohdaksi. Seuraavana eräs malli toteuttaa kirkkopedagoginen tutustuminen kotikirkkoon.

3.1 Aiheena oma kirkko

Kerholaisten kanssa keskustellaan, mitä sana kirkko tuo heidän mieleensä? Tuleeko mieleen ikoneita, tuohuksia, kirkkolaulua tai suitsukkeen tuoksua? Oliko tunnelma hyvä vai kävikö aika pitkäksi? Ehkä mieleen tulee kastajaiset, häät tai hautajaiset, joihin kerholainen on osallistunut joko ortodoksisessa tai muussa kirkossa. Voidaan keskustella eri uskontokuntien kirkkojen ulkoisista eroista. Koululaiset ovat voineet käydä kirkossa uskontoryhmänsä kanssa ja monet omien vanhempiensa kanssa. Voi olla, ettei kerholainen ole vielä koskaan käynyt omassa kirkossaan. Kirkko-sanalla voidaan tarkoittaa paitsi kirkkorakennusta myös uskontoa tai kirkkokuntaa.

Kerholaisille näytetään kuvia kirkosta, johon on tarkoitus tehdä seuraavalla kerralla tutustumisretki. Kartalta katsotaan, missä kirkko sijaitsee. Kirkon nimi kerrotaan kaikille ja se kirjoitetaan kotiin lähtevään tiedotteeseen tai kerhovihkoon. Keskustellaan kirkon nimen taustasta ja etsitään kalenterista sen vuospäivä.

Vanhempien kanssa on sovittava etukäteen, kuinka kerholaiset kuljetetaan seuraavalla kerhokerralla kirkkoon ja milloin heidät voi hakea kirkosta.

3.2 Kirkkopedagoginen tutustuminen omaan kirkkoon

Kun kaikki kerholaiset ovat saapuneet kirkkoon, riisutaan takit ja mennään yhdessä kirkkosaliin. Jokainen tekee ristinmerkin kirkkosalin ovella. Seurakunnan pappi, kanttori tai kirkon isännöitsijä voi olla vastassa kerholaisia, toivottaa heidät tervetulleiksi kirkkoon ja kertoa hieman työstään. Kerholaisille jaeetaan tuohukset, jotka he voivat viedä haluamansa ikonin eteen. Luetaan kerhon normaalit alkurukoukset.

Kirkkosaliin tutustumista voidaan elävöittää erilaisilla tavoilla, joiden opetuksellisena tarkoituksena on kiinnittää kerholaisten huomio syvällisemmin kirkkosalin sisältöön.

Ohjaaja jakaa jokaiselle kaksi lappua, joista toiseen on piirretty kysymysmerkki, toiseen huutomerkki. Kerholaisten tehtävänä on etsiä kirkkosalista paikat, jotka herättävät kysymyksiä tai ovat muuten erityisen kiinnostavia. Kysymyksiä herättäville paikoille jätetään kysymysmerkkilaput, muuten kiinnostusta herättäville huutomerkkilaput.

Kun kaikki laput on laitettu paikoilleen, käydään kiinnostavat kohteet läpi ohjaajan kanssa ja siirrytään seuraavaan tehtävään.

Tehtävä voidaan aloittaa siten, että kerholaiset laskevat, kuinka monta ikonia he kirkosta löytävät. Sen jälkeen kerholaisille jaetaan korttipohjalle liimatut ikonikuvat tai ikonikortit ja heidän tehtävänsä on löytää kirkosta vastaavat ikonit. Kun ikonit, joissa on sama aihe kuin korteissa, ovat löytyneet, ne nimetään ja luetaan Raamatusta aiheeseen liittyvä kohta. Keskustellaan ikonista ja siihen liittyvästä raamatunkertomuksesta.

Tämän tehtävän tarkoituksena on tutustuttaa kerholaiset erilaisiin ikoneihin, niiden sijoitteluun kirkkosalissa ja niiden taustalla oleviin raamatunteksteihin. Tehtävässä opitaan myös yhdistämään samasta aiheesta kertovat mutta eri tyyliellä maalatut ikonit.

Lopuksi toimitetaan kerhon loppurukoukset, sammutetaan tuohukset ja poistetaan kirkosta rauhallisesti tehden taas ovella ristinmerkki.

3.3 Mielikuvasta tuotokseksi

Seuraavalla kerhokerralla palataan takaisin kirkkopedagogiseen tutustumismatkaan ja muistellaan, mitä matkasta jäi erityisesti mieleen. Kerhoon on varattu askarteluun ja piirtämiseen sopivia materiaaleja ja kerholaiset saavat itse päättää, millaisen tuotoksen he haluavat tehdä kirkkoon tutustumisestaan. Tuotos voi olla yksilötyö tai yhdessä toteutettava työ, johon jokainen saa liittää

juuri häntä itseään erityisesti koskettaneen aiheen. Valmiit työt käydään läpi yhdessä keskustellen kirkkoon liittyvistä asioista.

Kaikilla aisteilla tapahtuneen kirkkopedagogisen tutustumiskäyntiä voidaan vielä muistella yhdessä, vaikkapa seuraavalla kerhokerralla ja valmistaa omat tuohukset. Mehiläisvahalevystä tehtävien tuohusten käsittelyssä voi jokainen käyttää kaikkia aistejaan; haistaa mehiläisvahan tuoksun, tuntea vahalevyn kennokuviot kämmeniään vasten, kuulla vahalevyn napinan, kun sitä kierretään pehmeän sydänlangan ympärille ja nähdä kauniin lopputuloksen. Maistaminenkaan ei liene kiellettyä. Näihin vahalevyistä valmistettaviin tuohuksiin saa materiaalit hyvin varustetuista askarteluliikkeistä tai tilaamalla suurempia määriä esim. Lahtisen vahavalimosta osoitteesta www.lahtisenvahavalimo.fi/

4 SYYSKAUDEN AIHEITA

Syyskauden kerhokertojen aiheiksi sopivat esimerkiksi ikonit ja enkelit. Joulukuun lähestyessä aiheina ovat pyhä Nikolaos ja Jeesuksen syntymä. Kirjastosta voi löytää upeita ikonikirjoja. Myös pyhästä Nikolaoksesta kertovia ja enkeli aiheisiä kirjoja on saatavilla. Vanhoista Aamun Koitto ja Tuohustuli -lehdistä sekä seurakuntien lehdistä voi löytää hyviä ikonikuvia kerhoaskarteluun. Hyvälaatuista ilmaista materiaalia kannattaa käyttää hyväkseen.

4.1. Ikonit

Ikoniaiheeseen tutustutaan miettimällä, missä ja millaisia ikoneita kukin on nähnyt. Ohjaajalla on hyvä olla mallikappaleet tavallisimmista ikonityypeistä kuten Kristus- ja Jumalansynnyttäjäikoneista sekä joistakin juhlaikoneista, vaikkapa Kristuksen ylösnousemuksen ja Kristuksen syntymän ikoneista. Keskustellaan ikonien tarkoituksesta ja käytöstä yleensä. Kerhoon voidaan kutsua ikonimaalari vierailemaan ja esittelemään, kuinka ikoneita ”oikeasti” maalaetaan.

On tärkeää, että jokainen kerholainen saa oman ikonin. Se voidaan toteuttaa puu- tai kartonkipohjalle joko maalaamalla tai värittämällä ikoneissa käytettävien värien mukaan. Ikonin voi tehdä myös valmiista ikonikuvasta tukevalle

pahvi- tai puupohjalle liimaten ja lakalla viimeistellen. Seurakunnan pappi voi tulla kerhoon siunaamaan valmiit ikonit tai ne viedään sovittuna aikana kirkkoon siunattaviksi. Ohjeita ikoniaskarteluun liitteessä 2.

4.2 Enkelit

Enkeliaihetta voidaan käsitellä samoin kuin ikoniaihetta; ensin jokaisen omia mielikuvia kysellen. Ohjaajan on hyvä etsiä etukäteen Raamatusta tutuimmat enkeleistä kertovat kohdat kuten Neitseeseen Marian ilmestys (Luuk. 1: 26–38), joulukuun (Luuk. 2:1–20) ja enkelien ilmestyminen mirhaa tuoville naisille Jeesuksen tyhjällä haudalla (Luuk. 24:1-8). Erilaisia enkelikuvia ja -ikoneita voi katsella ja keskustella niiden välittämistä mielikuvista. Jokainen voi askarrella itselleen suojelusenkelin. Enkeliaiheisia askartelumalleja löytyy askartelukirjoista ja -lehdistä.

Jouluaihetta käsitellessä voidaan unohtaa tontut ja keskittyä vain olennaiseen, Kristuksen syntymän juhlaan, jota edeltää 15.11. alkava joulupaasto. Pyhä Nikolaos on hyvä ottaa mukaan aiheita käsiteltäessä, sillä suuressa osassa kristittyjä maita pidetään nimenomaan Nikolaosta joululahjojen tuojana. Monet ortodoksiset kirkot on nimetty Pyhän Nikolaoksen mukaan ja ne viettävät vuosipäiväänsä Nikolaoksen päivänä 6.12. Joissakin seurakunnissa syyskauden kerhotoiminta päätetään Nikolaoksen päivän juhlaan. Nikolaoksen juhla on syytä erottaa ns. pikkujouluista, jotka eivät kuulu ortodoksiseen perinteeseen; Kristuksen syntymäjuhlaa vietetään vasta jouluna, ei viikkokausia aiemmin. Kerhon ohjelmassa ja sisällössä joulun odotus saa toki näkyä aiheeseen liittyvinä askarteluina, lauluina ja leikkeinä. Niin enkeli- kuin ikoniaiheisetkin askartelut sopivat hyvin toteutettaviksi joulun alusaikana. Yhteistyönä voidaan koota jouluseimiasetelma, jonka hahmoihin ja maisemaan voi ottaa mallia jouluikonista.

Jouluseimi on etenkin Keski-Euroopassa yksi suosituimmista joulukoristeista. Seimiperinne on saanut alkunsa jouluevankeliumin kertomuksesta Jeesuksen syntymästä. Seimi tarkoittaa eläinten ruokakaukaloa, joka tehtiin savesta, kivistä tai puusta. Seimi toimi Jeesuksen ensimmäisenä vuoteena. Nykyään sanalla seimi ja etenkin sanalla jouluseimi tarkoitetaan eri hahmoista ja esineistä sommiteltua Jeesuksen syntymään liittyvän tapahtuman kuvaavaa ko-

konaisuutta. (www.suomalainenjoulu.fi)

5 KEVÄTKAUSI

Kevätkauden ensimmäinen suuri juhla, 6.1. vietettävä Herran kaste, Teofania, on yleensä kerholaisten joulutauon aikana, mutta se voi hyvin olla kevään ensimmäisen kerhokerran aiheena. Kerholaisten kanssa voidaan keskustella heitä jokaista henkilökohtaisestikin koskettaneesta kasteesta ja sen merkityksestä.

Herran temppeliin tuomisen juhla on 2.2. ja samana päivänä vietetään vähälle huomiolle jäänyttä kansainvälistä ortodoksisten nuorten päivää. Muita alkukevään juhlia ovat Neitseeseen Marian ilmestyks 25.3. sekä viikko ennen pääsiäistä vietettävä palmusunnuntai.

Raamatunkertomukset, aiheisiin liittyvät ikonit ja veisut eli troparit muodostavat hyvän rungon koko kevätkauden ohjelmalle. Pöytäteatteri on mukava tapa elävöittää raamatunkertomuksia. Pienetkin lapset muistavat kertomuksen parhaimmin, kun ne esitetään nukkien välityksellä. Pöytäteatterin tarvikkeiksi sopivat yhtä hyvin valmiit lelut ja esineet kuin paperista tehdyt hahmot ja lavasteet. Myös muut nukketeatterileikit ovat mukavia ja helposti toteutettavia keinoja tuoda kirkkovuoden tapahtumia esille lapsille sopivalla tavalla. Oheiskirjallisuutta liitteessä 3.

5.1 Virpominen

Kristuksen Jerusalemiin ratsastamisen muistoksi vietettävänä palmusunnuntaina on tapana käydä virpomassa läheisiä ihmisiä paperikukin koristelluilla pajunoksilla. Virpojat on perinteisesti palkittu suklaamunilla joko heti virpomispäivänä tai oikeamman tavan mukaan vasta pääsiäisenä, jolloin herkuttelu ei enää ole ristiriidassa meneillään olevan paaston kanssa. Virpomisperinne on saanut vääristyneitä piirteitä, kun siihen on sekoittunut Länsi-Suomesta lähtöisin olevaa trulli- eli noitaperinnettä. Noidiksi pukeutuneet, tuntemattomienkin oville puoliväkisin virpomaan pyrkivät ja palkkaa vaativat virpojat ovat kaukana kristillisestä, siunausta toivottavasta virpomisperinteestä. Virpomavitsojen val-

mistaminen ja niiden siunattaviksi tuominen on kaunis ja toivottava tapa kerhojen ohjelmassa. Kerhossa voidaan opetella vaikkapa seuraavia suositeltavia virpomaloruja:

”Virvon, varvon vitsasella, tällä pajun oksasella, en mä sulta palkkaa vaadi, enkä velkakirjaa laadi. Jumala sinua siunatkoon.” tai

”Virvon varvon, tuoreeks, terveeks, Jeesuksen Jerusalemiin, ratsastamisen muistoksi”.

Ohjaajan on selitettävä lapsille, miksi noitaleikki ei sovi tähän tilanteeseen ja suositella muutenkin vain tuttujen ihmisten virpomista. Lapsille sopiva paastoharjoitus on mahdollisten palmusunnuntaina saatujen herkkujen säästäminen pääsiäiseen. Lasten vanhemmille voi lähettää tiedotteen, jossa kerrotaan virpomaperinteestä ja toivottaa heidät mukaan kirkkoon tai kerhoon virpomavitsojen siunaamiseen. Lisätietoja virpomisperinteestä löytyy Virpomaloruja kirjasta. Tiedot kirjasta liitteessä 3.

5.2 Pääsiäinen

Kristikunnan suurin juhla, Kristuksen ylösnousemus, pääsiäinen, on huomioitava sille kuuluvalla tavalla. Pääsiäisen odotus aloitetaan kerhoissa heti suuren paaston alussa. Kerho voi ideoida ja valmistaa ”pääsiäiskalenterin”, joka toimisi joulukalenterin tyyppisesti. Kalenteria seuraten on helpompi hahmottaa missä kohden paastomatkaa ollaan menossa. Kalenterimatkalta voi merkitä ajankohtaiset Raamatun kohdat ja käydä niitä läpi kerhoilloissa. Pääsiäiseen voidaan valmistautua istuttamalla rairuohoa ja askartelemalla eri tekniikoilla koristeltuja pääsiäismunia. Kerholaisille tulee kertoa, miksi pääsiäisen symbolina on kananmuna ja miksi se on usein punaiseksi maalattu.

Legendan mukaan Maria Magdalena meni keisari Tiberiuksen luo ja kertoi hänelle Jeesuksen nousseen kuolleista. Tiberiuksen ihmetellessä, kuinka kuollut voisi herätä elämään, antoi Maria Magdalena tälle punaiseksi värjätyn kananmunan ja sanoi, että vaikka muna näyttää kuolleelta sen sisällä on uusi elämä. Punainen väri symboloi Kristuksen verta.

Pääsiäismuna-askarteluun löydät ohjeita liitteestä 2 sekä askartelulehdistä,

-kirjoista ja nettisivuilta.

Pääsiäinen ei lopu pääsiäispäivään, vaan pääsiäiskausi jatkuu vielä monta viikkoa, aina helatorstaihin saakka. Pitkän paaston päättymistä voi kerhossa juhlistaa nyttikesteillä, joissa jokainen voi halutessaan tuoda jotain hyvää syötävää yhteiseen pöytään. Ohjaaja voi hankkia seurakunnan avustuksella kaikille vaikkapa mehua ja keksejä sekä suklaamunat, joita jakaessa voidaan opetella pääsiäistervehdystä; ohjaaja antaa kerholaiselle munan ja sanoo ”Kristus nousi kuolleista”, johon kerholainen vastaa ”Totisesti nousi!”. Tuttujen kesken voidaan tervehdykseen liittää siihen olennaisesti kuuluva kolminkertainen poskisuudelma, mutta joistakin lapsista ja nuorista se voi tuntua liian tungettelevalta.

5.3 Kevätretki

Kerhokauden päätteeksi voidaan suunnitella kevätretki, joka voi yhtä hyvin olla lyhyempi patikkaretki läheiseen luontoon tai linja-autoretki pyhiinvaelluskohteeseen kuten Valamoon tai Lintulaan. Retken aiheena voi olla tutustuminen naapuriseurakuntaan ja sen jäseniin tai yöretki leirikeskukseen. Retken tulee luonnollisesti sisältää kirkollista ohjelmaa.

Kevätretken voi toteuttaa yhdessä myös toisten kerhojen ja kerholaisten perheiden kanssa. Retket ovat mainioita tilaisuuksia saada mukaan uusia seurakuntalaisia ja tutustua heihin mukavassa, epävirallisessa ilmapiirissä.

Toteutettiinpa retki mihin tahansa ja millaisella kokoonpanolla tahansa on se suunniteltava ajan kanssa ja huolella. On varmistettava, että kerhon vakuutus on voimassa myös retkien aikana.

Yöretkien majoituspaikat ja linja-autokuljetukset on varattava ja mahdollisesti jopa kilpailutettava. Tämä tarkoittaa sitä, että eri majoituspaikoista ja kuljetusyhtiöistä pyydetään hintatarjoukset. Tarjouksia vertaillaan keskenään ja valitaan hinta-laatusuhteeltaan sopivin. Halvin ei aina ole sopivin vaihtoehto.

Turvallisuuskysymyksiin on syytä kiinnittää huomiota jo retken suunnitteluvaiheessa. Retken järjestäjän kannattaa tutustua Suomen ev.-lut. kirkon keskus-

hallinnon julkaisemaan ohjeeseen Seurakunnan retki- ja leiritoiminnan turvallisuusohjeet 2006 (www.evl.fi/kkh/to/kkn/turvallisuusohjeet06.pdf).

Kevätkauden päättävä retki lisää kerholaisten yhteenkuuluvaisuuden tunnetta ja herättää jo odotuksen seuraavan syksyn toimintoihin. Ohjaaja voi retken lopuksi jakaa kerholaisille säilyttämänsä kerhovihkot, joihin on lisännyt hyvän kesän toivotukset ja kutsun tulla kerhoon taas seuraavana syksynä.

Kerhohartaudet

- Hiljennytään ikonin ääreen seisomaan.
- Sytytetään lampukka tai tuohus.
- Ohjaaja lausuu alku- ja loppusiunaukset ja pitää huolta palveluksen oikeasta kuluks-
ta.
- Yhteislaulua mahdollisuuden mukaan: *Taivaallinen Kuningas, troparit jne...*
- Yhteisresitaatiota voi käyttää opetuksellisista syistä soveltuvasti: *Isä meidän -ru-
kous, paastorukous jne...*
- Lukijat valitaan etukäteen, että palveluksen toimittaminen ei häiriinny.
- Ketään ei saa pakottaa lukemaan yksin, mutta rohkaista voi.
- Ohjaaja on itse esimerkki lukemisessa ja laulamissa.
- Jos ei osaa laulaa voidaan veisutkin lukea.
- Mieluummin luetaan hyvin, kuin lauletaan huonosti, mikä johtaa helposti nauruun.

Alkuhartaus

*Ikonin ääreen hiljentymisen ja lampukan sytytyksen jälkeen kerhon ohjaaja tai ennalta so-
vittu kerholainen lausuu alkusiunauksen:*

**Pyhien isiemme esirukouksien tähden Herra Jeesus Kristus, meidän Juma-
lamme, armahda meitä. Aamen.**

*Jos "Taivaallinen Kuningas lauletaan", lauletaan myös "aamen". Muussa tapauksessa mo-
lemmat luetaan yhteen ääneen:*

**Taivaallinen Kuningas, | Lohduttaja, totuuden Henki, | joka paikassa oleva ja
kaikki täyttävä, | hyvyyden lähde | ja elämän antaja, | tule ja asu meissä | ja
puhdista meidät kaikesta synnin pahuudesta | sekä pelasta, oi Hyvä, meidän
sielumme.**

Pääsiäisestä helatorstaihin veisataan edellisen tilalla kolmesti pääsiäistropari:

**Kristus nousi kuolleista, | kuolemalla kuoleman voitti | ja haudoissa oleville
elämän antoi.**

Helatorstaista helluntaihin ei veisata mitään tällä paikalla.

Seuraavaksi ennalta sovitut kerholaiset jatkavat vuorollaan lukien:

Pyhä Jumala, pyhä Väkevä, pyhä Kuolematon armahda meitä.

Pyhä Jumala, pyhä Väkevä, pyhä Kuolematon armahda meitä.

Pyhä Jumala, pyhä Väkevä, pyhä Kuolematon armahda meitä.

Kunnia olkoon Isälle ja Pojalle ja Pyhälle Hengelle nyt ja aina ja iankaikkisesta iankaikkiseen. Aamen.

Kaikkein pyhin Kolminaisuus armahda meitä. Herra, puhdista meidät synneistämme. Valtias anna anteeksi rikoksemme. Pyhä, tule ja paranna heikkoutemme sinun nimesi tähden.

Herra armahda. Herra armahda. Herra armahda.

Kunnia olkoon Isälle ja Pojalle ja Pyhälle Hengelle nyt ja aina ja iankaikkisesta iankaikkiseen. Aamen.

Isä meidän, joka olet taivaissa. Pyhitetty olkoon sinun nimesi. Tulkoon sinun valtakuntasi. Tapahtukoon sinun tahtosi myös maan päällä niin kuin taivaassa. Anna meille tänä päivänä jokapäiväinen leipämme. Ja anna meille anteeksi velkamme, niin kuin mekin annamme anteeksi velallisillemme. Äläkä saata meitä kiusaukseen, vaan päästä meidät pahasta.

Huomaa, ettei ylistyslauselmaa "Sillä sinun..." lueta.

*Luetaan **juhlan evankeliumi**, jos kerhokerran aihe liittyy juhlan aiheeseen.*

*Evankeliumi löytyy kirkkokalenterista kyseisen päivän kohdalta. Ennen evankeliumia lukija sanoo: "**Lukekaamme pyhästä evankeliumista _____ mukaan.**" Kansa vastaa "**Kunnia olkoon sinulle Herra, kunnia Sinulle.**" Ja laulaa saman uudestaan evankeliumin jälkeen.*

*Lauletaan tai luetaan **juhlan tai viikonpäivän tropari**. Juhlan troparit löytyvät Ortodoksisesta hartauskirjasta sivuilta 52 -59. Viikonpäivien troparit ovat seuraavat:*

Sunnuntai-iltana / maanantaiaamuna enkeleille 4. säv.:

Taivaallisten voimien johtajat. | Teitä me kelvottomat aina ahkerasti anomme: | Suojelkaa rukouksillanne meitä | ja kätkekää meidät ai-neettoman kunnianne siipien alle! | Me hartaasti lankeamme eteen-ne ja anomme: | Päästäkää hädästä meidät, oi ylhäisten voimien päämiehet.

Maanantai-iltana ja tiistaiaamuna Johannes Kastajalle 2. säv.:

Vanhurskaan muistoa suuresti ylistetään, | mutta sinulle, oi Edellä-kävijä, riittää Herran todistus, | Sillä sinä totisesti osoitit pro-feetoista jaloimmaksi | ja niin sait kastaa virrassa hänet, josta olet saarnannut. | Sen tähden taisteltuasi totuuden puolesta hamaan kuolemaan asti | sinä iloiten julistit myös tuonelassa oleville ihmi-seksi tulleesta Jumalasta, | joka ottaa pois maailman synnin ja an-taa meille suuren armon.

Tiistai-iltana ja keskiviikko aamuna pyhälle ristille 1. säv.:

Pelasta, Herra, sinun kansasi | ja siunaa sinun perintöäsi. | Anna kirkollesi voitto vihollisista | ja suojele ristilläsi valtakuntaasi.

Keskiviikkoiltana ja torstaiaamuna pyhälle Nikolaokselle 4. säv.:

Uskon ohjeeksi, lempeyden esikuvaksi | ja itsekieltämyksen opet-tajaksi asiain totuus osoitti sinut laumallesi. | Sen tähden olet sinä saavuttanut nöyryydessäsi ylhäisen aseman | ja köyhyydessäsi rik-kauden. | Rukoile oi isä esipaimen Nikolaos, | Kristusta Jumalaam-me | pelastamaan meidän sielumme

Torstai-iltana ja perjantaiaamuna Kristuksen kärsimyksille 1. säv.:

Pelasta, Herra, sinun kansasi | ja siunaa sinun perintöäsi. | Anna kirkollesi voitto vihollisista | ja suojele ristilläsi valtakuntaasi.

Perjantai-iltana ja lauantiaamuna vainajille 8. säv.:

Oi ainoa Luoja, joka viisautesi syvyydellä kaikki ihmisrakkauten mukaan toimitat | ja annat kaikille sen, mitä he tarvitsevat, | sinä, oi

Herra, saata lepoon palvelijaisi sielut, | sillä sinuun he ovat toivonsa panneet, | meidän Luojaamme, Tekijäämme ja Jumalaamme.

Suuren paaston aikana luetaan paastorukous yhdessä:

Herra, minun elämäsi Valtias! Estä minusta laiskuuden, velttouden, vallanhimon ja turhanpuhumisen henki. *(Kumarrus maahan)*

Anna minulle, sinun palvelijallesi, sielun puhtauden, nöyryyden, kärsivällisyyden ja rakkauden henki. *(Kumarrus maahan)*

Oi kuningas ja Herra! Anna minun nähdä rikokseni ja anna, etten minä veljeäni tuomitsisi, sillä siunattu olet sinä iankaikkisesti. Aamen. *(Kumarrus maahan)*

Muulloin ennalta sovittu kerholainen lukee suoraan:

Kunnia olkoon Isälle ja Pojalle ja Pyhälle Hengelle nyt ja aina ja iankaikkisesta iankaikkiseen. Aamen.

Herra armahda. Herra armahda. Herra armahda. Herra siunaa.

Ohjaaja tai ennalta sovittu kerholainen lausuu loppusiunauksen:

Pyhien isiemme esirukouksien tähden Herra Jeesus Kristus, meidän Jumalamme, armahda meitä. Aamen.

Loppuhartaus

Lauletaan tai luetaan yhdessä Ehtooveisu:

**Oi Jeesus Kristus, / sinä pyhän kunnian, iankaikkisen taivaallisen
Isän, / pyhän autuaan, ihana Valkeus. / Elettyämme auringon las-
kuun, / nähtyämme illan koiton / me veisaten ylistämme Jumalaa, /
Isää, Poikaa ja Pyhää Henkeä. / Jumalan Poika, elämän antaja. /
Kohtuullista on, että sinulle kaikkina aikoina hartain äänin ylistystä
veisataan. // Sen tähden maailma sinua ylistää.**

Ennalta sovittu kerholainen lukee:

**Kunnia olkoon Isälle ja Pojalle ja Pyhälle Hengelle nyt ja aina ja ian-
kaikkisesta iankaikkiseen. Aamen.**

Herra armahda. Herra armahda. Herra armahda. Herra siunaa.

Ohjaaja tai ennalta sovittu kerholainen lausuu loppusiunauksen:

***Pyhien isiemme esirukouksien tähden Herra Jeesus Kristus, mei-
dän Jumalamme, armahda meitä. Aamen.***

Askarteluideoita

1. Ikonimagneettiin tarvitset tukevan kartonkipohjan, johon liimaat pienen paperisen ikonikuvan, toiselle puolelle palan magneettitarranauhaa. Ikonipuoli voidaan vielä viimeistellä lakaten.
2. Ikoniaskartelu voidaan toteuttaa maalamalla peitevärein puupohjalle ensin ikonimallista piirretty ja kopioitu malli. Ikonisiin sopivat värit on otettava selvillä ennen työn aloittamista.
3. Ryhmätyönä voidaan valmistaa suurikokoinen ikoni täyttämällä styroksipohjalle piirretty ikonimallikuva sopivan värisillä, pieniksi palloiksi pyöritetyillä silkkipaperimytyillä.

Pääsiäisaskartelu

Pääsiäismuna-askarteluun on monia vaihtoehtoja, joista muutamia tässä:

1. Yksinkertaisimmillaan koristeellisen pääsiäismunan saa maalaamalla askarteluliikkeestä ostettuja paperimassamunia kirkkailla, mieluiten nestemäisillä peiteväreillä. Pohjaväriin kuivuttua voidaan munia koristella lisää maalaten tai erilaisia koristemateriaaleja pintaan liimaten. Munat on hyvä laittaa pitkään puutikkuun ainakin maalaamisen ja kuivumisen ajaksi. Tikun kanssa ne sopivat koristeeksi maljakkoon pajunoksien seuraksi.

2. Hieman vaativampi askartelu on styroksimunien päällystäminen sametilla tai muulla kankaalla ja koristelu neuloilla kiinnitetyillä pienillä helmillä ja paljeteilla. Styroksimunat voidaan päällystää myös villakuidulla ns. neulahuovutusmenetelmällä.

Kuvioaiheena pääsiäismunissa voidaan käyttää kirjainlyhennystä XB, joka tulee venäjäksi sanoista Hristos voskrese (Христос Воскресе) ja tarkoittaa *Kristus nousi kuolleista*.

Koristellun pääsiäismunan voit vielä viimeistellä kauniilla satiini-, sametti- tai kultanauhalla, josta sen voi laittaa roikkumaan ikonin alle pääsiäiskauden ajaksi.

Suosittelavaa kirjallisuutta

Arkkimandriitta Arseni, 1999, Ortodoksinen sanasto, Keuruu: Otava

Arkkimandriitta Arseni, 2001, Ikonikirja, Keuruu: Otava

Bernadette, Varenka, 2001, 3 uud.p. Helsinki: Lasten Keskus

Issakainen T. (toim.) 2005, Kotikirkko tutuksi viidellä aistilla, Kirkkopedagogiikan opas, Saarijärvi: Lasten Keskus

Karjalainen Elina, Petterberg Irke, 2003, Pikkupapin tarinoita, Jyväskylä: Gummerus

Lapsen kuvaraamattu, 1994 (kertonut Selina Hastings, kuvittanut Eric Thomas) WSOY

Malila Sami, 2001, Muumipeikon luontoretki, Porvoo: WS Bookwell

Ortodoksinen hartauskirja, 2005 2.p., Ortodoksisten nuorten liitto

Piironen Liisa (toim.) 2004, Leikin pikkujättiläinen, Helsinki: WSOY

Raamattu

Takala K. Virpomaloruja, Joensuun Kalevalaiset Naiset ry

<http://media.keskisuomalainen.fi/killi/puuhat/poytatea.asp>

<http://www.ort.fi>

<http://www.ortodoksi.net>

<http://www.sinooperi.fi>

<http://www.tiimari.fi>

<http://www.tsasouna.net>

<http://www.onl.fi>